

butlletí de l'arxiu

publicació periòdica de l'arxiu municipal de Palafrugell

número 13, 2a època

tardor 2006

Retorn del Llibre
de Privilegis

Un treball inèdit
sobre l'Ateneu
Cultural Racionalista

Els lectors del
butlletí

Avaluació de
la documentació
administrativa de
l'Ajuntament

Palafrugell, el primer
municipi a incorpo-
rar-se al projecte
PADICAT

L'Ajuntament de Pa-
lafrugell fixa un en
un protocol el destí
de la documentació
dels alcaldes i dels
regidors

Noves incorpora-
cions a la Biblioteca
auxiliar

Arxius de
Ciència

Memòria de la Re-
pública i la Guerra
Civil

La tardor,
temps de
bolets

Retorn del Llibre de Privilegis

El dia 9 d'octubre el conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Ferran Mascarell, i l'alcalde de Palafrugell, Lluís Medir, van signar a l'Arxiu Municipal de Palafrugell l'acord de cessió en comodat del Llibre de Privilegis de Palafrugell i el conseller va dipositar aquest document a l'Arxiu. El conveni entre la Generalitat, la Biblioteca de Catalunya i l'Ajuntament de Palafrugell estipula que la Biblioteca de

Catalunya manté la propietat del Llibre i cedeix el document a l'Arxiu en règim de comodat per temps indefinit. Ha finalitzat així la reclamació que, després de diverses gestions, havia presentat formalment el Ple de l'Ajuntament de Palafrugell el desembre de 2004 i ha tornat a la vila el Llibre que n'havia marxat l'any 1879.

En el transcurs de l'acte, senzill i emotiu i alhora solemne, el regidor de Cultura Xavier Rocas va destacar el caràcter històric del retorn del Llibre de Privilegis, el suport rebut per persones i entitats per aconseguir-ho i el caràcter moral de la reivindicació. L'alcalde Lluís Medir va valorar la decisió final com la millor que es podia prendre i va recordar l'esforç de l'Ajuntament des de 1979 per aplegar i conservar en les condicions adients la documentació, un procés que culmina amb la recuperació del Llibre. Finalment el conseller Ferran Mascarell va qualificar l'acord com a bo per al patrimoni nacional, es va mostrar satisfet que Palafrugell recuperés una part de la seva memòria col·lectiva i va recordar que mirar al passat és un signe de vitalitat cap al futur.

El Llibre de Privilegis de Palafrugell ha quedat instal·lat en una capsula especial de conservació en el dipòsit de documentació de l'AMP; la seva consulta immediata és possible a través d'una reproducció fotogràfica. Actualment està en curs la transcripció del seu contingut, un treball que porta a terme l'arxiver Joan Villar i que es preveu que sigui editat properament. El contingut del Llibre ens ha de permetre conèixer millor la història i les bases sobre les quals s'assentava la vida i la convivència de la gent de Palafrugell des del segle XIII fins XVIII.

Per saber-ne més: l'article "Palafrugell i el seu Llibre de Privilegis: una reclamació en curs", de Xavier Rocas, Jordi Turon i M. Concepció Saurí, que es publica aquesta tardor en un volum d'estudis de l'Institut d'Estudis del Baix Empordà. <http://www.iebe.org/>

Un treball inèdit sobre l'Ateneu Cultural Racionalista

El treball titulat "L'Ateneu Cultural Racionalista - L'Ateneu Llibertari de Palafrugell. 1933-1939", neix de la demanda que fa Salomó Marquès als seus alumnes de l'assignatura d'Història de l'educació de la carrera de Pedagogia de la Universitat de Girona. L'encàrrec és clar: cal elaborar un petit treball d'investigació sobre algun tema relacionat amb l'educació entre principis del segle XX i el final de la dictadura franquista.

En aquest moment comença el dilema: quin tema puc triar, quina època històrica? Personalment considero que el període més interessant pel que fa a temes d'educació es va viure al nostre país durant la Segona República. Només cal recordar que va ser anomenada la *República dels mestres* i que un gran sector d'aquests professionals (entre d'altres) van lluitar per tal de transformar la societat a través de l'educació.

Per aconseguir aquest objectiu calia estendre la cultura i l'educació més enllà de l'escola i l'edat infantil, més enllà dels privilegis de classe. I és en aquest punt en què entren en joc associacions obreres com els ateneus, que van esdevenir punts de difusió de la cultura a través de les activitats s'hi duïen a terme (conferències, xerrades, préstec de llibres, teatre, etc.), sense oblidar el seu vessant més polític.

Així doncs, interessant-me per aquesta tipologia d'associació, vaig decidir centrar el treball d'investigació en l'Ateneu Cultural Racionalista de Palafrugell, per aprofundir una mica més en el coneixement d'aquesta entitat.

Les fonts consultades per obtenir la informació han estat bàsicament dues: la correspondència de l'Ajuntament de Palafrugell del període comprès entre 1933 i 1939 i el setmanari local *Ara* que es troba a l'Arxiu Municipal de Palafrugell.

D'altra banda, també vaig fer una entrevista a Rosa Laviña, perquè el seu pare, Martí Laviña va ser un dels fundadors de l'Ateneu. Tot i així cal dir que hem fet una mica tard perquè la majoria dels membres de l'Ateneu (per no dir tots) són morts i amb ells s'ha perdut molta informació valuosa sobre l'entitat. En el treball es pot trobar informació sobre l'evolució d'Ateneu Cultural Racionalista a Ateneu Llibertari, les successives seues socials que va tenir, els membres de la junta i els socis, les seccions amb què s'organitzava i les activitats que feien, la seva relació amb la política, etc.

L'objectiu del treball ha estat aportar un xic més d'informació sobre aquesta entitat del municipi i la gran tasca que va fer en àmbits tant importants com els que ara anomenaríem educació d'adults o permanent, dinamització cultural, associacionisme, etc. Per últim cal dir que aquest treball no finalitza res, al contrari, obre la porta a continuar investigant sobre l'Ateneu Llibertari i altres associacions palafrugellenques que tant van contribuir en la difusió de l'educació i la cultura, en definitiva, a la construcció d'una societat que ells imaginaven que arribaria a ser més justa, més lliure, més tolerant...millor.

Meritxell Coll Fàbrega

Els lectors del butlletí

L'aposta de l'Arxiu Municipal de Palafrugell per un butlletí digital es confirma com una opció a continuar. De les subscripcions rebudes, 141 sol·liciten l'enviament per correu electrònic i 55 per correu postal. I pel que fa a les consultes del butlletí, les estadístiques del web de l'Ajuntament ens indiquen que el *Butlletí de l'arxiu* de l'estiu ha rebut 418 visites.

Una sortida de membres de l'Ateneu a Tamariu el 4 de maig de 1934. Col·lecció Rosa Laviña, AMP.

Avaluació de la documentació administrativa de l'Ajuntament

La Junta de Govern Local va aprovar el 28 de setembre els calendaris d'avaluació de la documentació de les àrees d'Intervenció i Tresoreria, a més del protocol a seguir en la gestió de la documentació de l'Ajuntament de Palafrugell.

Aquesta normativa forma part de les propostes presentades per la Comissió de Gestió de la Documentació i de la Informació de cara a aconseguir la màxima eficàcia en la gestió documental a les oficines municipals.

Palafrugell, el primer municipi a incorporar-se al projecte PADICAT

L'Ajuntament de Palafrugell ha estat el primer ajuntament català en signar un conveni amb la Biblioteca de Catalunya per participar en el projecte PADICAT.

Aquest projecte, impulsat per la Biblioteca de Catalunya i que compta amb la col·laboració del Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA) i el suport de la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació (STSI) de la Generalitat de Catalunya, consisteix en capturar, processar i donar accés permanent a tota la producció cultural, científica i de caràcter general catalana produïda en format digital i que es troba disponible a la xarxa.

El PADICAT és una iniciativa capdavantera a l'Estat i té com a objectiu ser el protagonista de la futura recerca, preservació i transmissió del patrimoni digital al nostre país. Aquest arxiu confecciona la bibliografia nacional i vol ser útil a la societat i a les institucions que el formen. En una primera fase, PADICAT ha capturat 300 webs d'institucions representatives de la societat civil catalana, entre ajuntaments, universitats, col·legis professionals, partits polítics, empreses, mitjans de comunicació i equipaments culturals.

L'Ajuntament de Palafrugell fixa en un protocol el destí de la documentació dels alcaldes i dels regidors

La Junta de Govern Local de 24 d'agost va fixar en un protocol el destí de la documentació dels alcaldes i dels regidors, que poden optar entre entregar-la al seu successor/a o l'ingressar-la a l'Arxiu municipal, sempre que comuniquin la decisió presa al secretari de la corporació.

En el moment de cessar en les seves funcions l'alcalde i els regidors -d'acord amb la legislació vigent sobre arxius i documents- han de vetllar tant per la documentació generada com a conseqüència de la pràctica administrativa com per la vinculada al càrrec polític que han ocupat, amb l'excepció dels documents de caràcter personal que no tenen incidència directa en el desenvolupament de la seva funció i que es poden considerar de la seva propietat (dietaris, diaris, ressenyes o comentaris personals a les actuacions pròpies).

Noves incorporacions a la biblioteca auxiliar

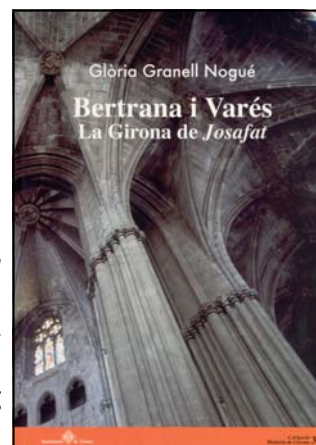
Alcoberro, Agustí. “Vers la formació d’un mercat català. La unificació de les mesures de volum, pes i longitud de Catalunya de 1585-1593. El cas de la vegueria de Girona”. A *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*. Rafael Dalmau, editor. Barcelona, 2005. L’estudi permet conèixer quines eren les mesures locals, i extreure’n conclusions interessants pel que fa a conreus, pressió feudal, comerç, etc. Els informants de les mesures pròpies de Palafrugell varen ser Joan Deulofeu, ferrer, de Palafrugell; Bartomeu Pruneda, pagès, de Mont-ras i Damià Capella, pagès, de Llofríu. La mesura de la sal anomenada cafís no s’utilitzava en cap més localitat.

Catàleg de la postal olotina. I (1900-1910). Arxiu d’imatges d’Olot. Olot, 2006. La informació sobre tipus de postals, fotògrafs i editors és útil, a més d’Olot, en altres poblacions, com és el cas de Palafrugell.

Exposición elevada al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda por los Industriales, Comerciantes y Obreros Corcheros de Palafrugell. Gerona, 1892. Reproducció cedida per Lluís Molinas. Una comissió (J. Genís, J. Masdevall, M. Avellí, F. Esteva, J. Alsina, P. Capella i S. Casademont) repassa la situació de la indústria surera i sol·licita aranzels més elevats a l’exportació de matèria primera.

Gallart i Vivé, Ernest. “Més homes! Més armes! Més municions! El món de la producció industrial durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939) a Castellar del Vallès: la fàbrica de material de guerra”. A *Recerca. Revista d’història i ciències socials i humanes de l’Arxiu Municipal de Castellar del Vallès*. Número 4. Desembre 2005. Una aportació a la recerca sobre la producció de material de guerra a Catalunya, que inclou la producció d’espoletes a Palafrugell.

Granell Nogué, Glòria. Bertrana i Varés. La Girona de Josafat. Ajuntament de Girona 2006. Una publicació a l’entorn de la celebració del centenari de la publicació de Josafat, una de les grans obres de la literatura gironina i catalana del segle XX, editada per primera vegada l’any 1906 a Palafrugell per la revista *Emporium*, amb la portada i els dibuixos que obren cada capítol dissenyats per Rafael Masó. L’obra havia estat finalista en el premi de novel·la de la Festa de la Bellesa de Palafrugell la primavera de 1905.

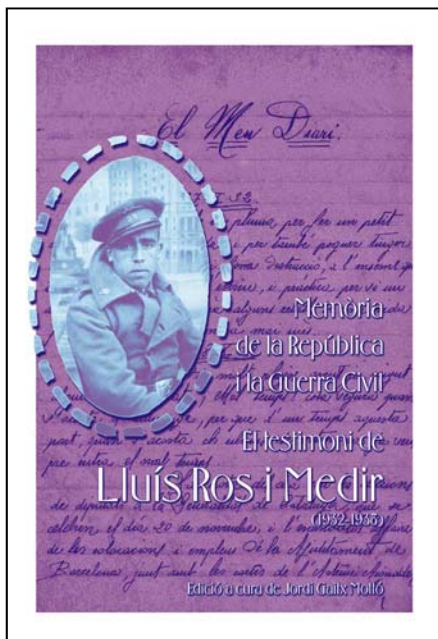

La Comissió de monuments històrics i artístics de la província de Girona (1844-1981). Catàleg del fons documental. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Barcelona, 2006. El fons es conserva a les instal·lacions del Museu d’Arqueologia de Catalunya-Girona, i consta de prop de 1.400 unitats de documentació. En el pròleg del catàleg Aurora Martín i Josep Matas destaquen l’interès del fons per als historiadors de l’art i del patrimoni, pels interessats en la història de la cultura i per als que vulguin conèixer notícies precises sobre una gran nombre de béns patrimonials d’aquesta demarcació.

Arxius de Ciència

El Servei d’Arxius de Ciència, del Centre d’Estudis d’Història de les Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona, ofereix a la comunitat científica i al públic en general una base de dades amb els catàlegs i inventaris dels fons científics disponibles als arxius, i entre els quals hi ha el del Fons Alsina i Bofill de l’AMP. Ho podeu consultar a www.sac.cat.

Memòria de la República i la Guerra Civil

El dia 27 d'octubre es presenta al TMP el llibre *Memòria de la República i la Guerra Civil. El testimoni de Lluís Ros i Medir (1932-1938)*, a cura de l'historiador Jordi Gaitx Moltó. Inclou una presentació del regidor de Cultura Xavier Rocas i un pròleg d'Àngel Duarte, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Girona. Aquest és el sisè llibre que edita l'Ajuntament de Palafrugell, amb la col·laboració de la Diputació de Girona, per posar a l'abast documents d'arxiu transcrits i comentats per especialistes en cada temàtica. La coordinació dels volums és de l'Arxiu Municipal.

En aquesta ocasió els documents són els diaris de Lluís Ros i Medir (Palafrugell 1911-1994), un jove sabater que ens descriu el dia a dia de Palafrugell durant la Segona República (apunts en una llibreta sobre el temps, el futbol, el cinema, les festes, la política, etc) i les vicissituds d'un membre de la 144 Brigada Mixta en els fronts d'Aragó i del Segre; al ser cridat al front Ros s'emportà un petit bloc on continuà la seva tasca memorialista, ara d'una guerra viscuda a primera línia. Els diaris, un testimoni ben interessant del que van viure molts joves de la generació de Lluís Ros, han estat cedits a l'Ajuntament de Palafrugell per Miquel Ros, fill de Lluís, i es conserven a l'AMP.

Coordinació
M. Concepció Saurí
Lidia González

Correcció
Oficina de Català
de Palafrugell

Arxiu Municipal de
Palafrugell
Servei de Gestió
Documental i Arxiu

Pl. de l'Església, 8
Edifici Can Rosés
17200 Palafrugell

Telèfon 972 30 78 54
arxiu@palafrugell.net
www.palafrugell.net/
la ciutat/serveis/arxiu
municipal

Horari
dimarts a dissabte
de 9 a 14h
divendres tarda, de
15 de setembre a 15
de juny, de 16 a 19 h.

La tardor, temps de bolets

Helena Nicolau,
Victòria Baqué i
Maria Català
(d'esquerra a
dreta) anant a
caçar bolets a les
p i n e d e s
d'Ermedàs l'any
1964.

Col·lecció Hele-
na Nicolau, AMP.